दर्शयतीति तस्य तथात्वम् ५दर्शयितरि च । "कर्णधार इवापारे भगवान् पारदर्शकः" भाग० १।१३।३८ । तुमर्थे ण्वुल् । ६द्रष्टुमित्यर्थे । अनिमन्त्रितो न गच्छेत यज्ञं गच्छेत दर्शकः" भा० अनु० १०४ अ० । दर्शकः द्रष्टुमित्यर्थः एतद्योगेन कर्म्मणि न षष्ठीत्यतः यज्ञमित्यत्र द्वितीया ।

दर्शत पु० दृश्यतेऽसौ दिवि दृश-कर्म्मणि अतच् । १सूर्य्ये २चन्द्रे च सि० कौ० । ३दर्शनीये त्रि० । "स दर्शतश्रीरतिथिर्गृहे गृहे" ऋ०१०।९१।२। "दर्शतश्रीः दर्शनीयविभूतिः" भा० ।

दर्शन न० दृश-भावकरणादौ ल्युट् । १नेत्रे २स्वप्ने ३बुद्धौ ४धर्मे ५दर्पणे ६शास्त्रे मेदिनि०७इज्यायाम् अजयपा० ८वर्णे त्रिकाण्ड०९निभालने जटाध० । दृश्यते यथार्थतया ज्ञायते पदार्थोऽनेन करणे ल्युट् । अध्यात्मवेदके १०शास्त्रभेदे तानि च नास्तिकबौद्धजैनवैष्णवास्तिकादिमतभेदेन नानाविधानि । तानि च सर्वदर्शनसंग्रहे तत्तन्मतप्रदर्शनावसरे दर्शितानि । तत्रास्तिकदर्शनानि षट् तत्र गौतमेन न्यायदर्शनं, कणादेन वैशेषिकं, कपिलेन साङ्ख्यं, पतञ्जलिना योगदर्शनं, जैमिनिना पूर्वमीमांसाव्यासेन वेदान्तदर्शनम् प्रणीतम् । तच्च वेदान्तदर्शनं व्यासप्रणीतमेकमपि बहुभिर्विद्वद्भिः द्वैताद्वैतविशिष्टाद्वैतशुद्धाद्वैतप्रभेदेन नानाविधं यथा बुद्धस्यैकस्योपदेशकत्वेऽपि विनेयानां बुद्धिवैचित्र्यात् स्वस्वबुद्ध्यनुसारिपदार्थकल्पनया योगाचारमाध्यमिकादिभेदा उपजाताः । एवं वेदान्तस्यापि "षड्दर्शनानि मेऽङ्गानि पादौ कुक्षिः करौ शिरः । तेषु भेदन्तु यः कुर्यान्मदङ्गच्छेदको हि सः । एतान्येव कुलस्यापि षडङ्गानि भवन्ति हि । तस्मान्मदात्मकं कौलमहं कौलात्मकः प्रिये !" तन्त्रशास्त्रम् । पदार्थभेददर्शने फलभेदो यथा "नन्द उवाच । येषाञ्च दर्शने ! पुण्यं पापञ्च यस्य दर्शने । तत्सर्वं वद सर्वेश ! श्रोतुं कौतूहलं हि मे । श्री भगवान् उवाच । सुब्राह्मणानां तीर्थानां वैष्णवानाञ्च दर्शने । देवताप्रतिमादर्शात् तीर्थस्नायी भवेन्नरः । सूर्य्यस्य दर्शने भक्त्या सतीनां दर्शने तथा । सन्न्यासिनां यतीनाञ्च तथैव ब्रह्मचारिणाम् । भक्त्या गवाञ्च वह्नीनां गुरूणाञ्च विशेषतः । गजेन्द्राणाञ्च सिंहानां श्वेताश्वानां तथैव च । शूकानाञ्च पिकानाञ्च खञ्जनानां तथैव च । हंसानाञ्च मयूराणां चासानां शङ्खपक्षिणाम् । वत्सप्रयुक्तधेनूनामश्वत्थानां तथैव च । पतिपुत्रवतीनाञ्च नराणां तीर्थयायिनाम् । प्रदीपानां सुवर्णानां मणीनाञ्च विशेषतः । मुक्तानां हीरकाणाञ्च माणिक्यानां महाशय ! । तुलसीशुक्लपुष्पाणां दर्शनं पापनाशनम् । फलानि शुक्लधान्यानि घृतं दधि मधूनि च । पूर्णकुम्भञ्च लाजांश्च राजेन्द्रं दर्पणं जलम् । मालाञ्च शुक्लपुष्पाणां दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । गोरोचनाञ्च कर्पूरं रजतञ्च सरोवरम् । पुष्पोद्यानं पुष्पितञ्च दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । देवाश्रितं देवघटं सुगन्धिपवनं तथा । शङ्खञ्च दुन्दुभिं दृष्ट्वा सद्यः पुण्यं लभेन्नरः । शुक्लपक्षस्य चन्द्रस्य पीयूषं चन्दनं तथा । कस्तूरीं कुङ्कुमं दृष्ट्वा नन्द ! पुण्यं लभेन्नरः । पताकामक्षयवटतरुं देवोत्थितं शुभम् । देवालयं देवखातं दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । शुक्तिं प्रवालं रजतं स्फाटिकं कुशमूलकम् । गङ्गामृदं कुशं ताम्रं दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । पुराणपुस्तकं शुद्धं सबीजं विष्णुयन्त्रकम् । स्निग्धदूर्वाक्षतं रत्नं दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । तपस्विनं सिद्धमन्त्रं समुद्रं कृष्णसारकम् । यज्ञं महोत्सवं दृष्ट्वा सुपुण्यं लभते नरः । गोमूत्रं गोमयं दुग्धं गोधूलिं गोष्ठगोस्पदम् । पक्वशस्यान्वितं क्षेत्रं दृष्ट्वा पुण्यं लभेन्नरः । रुचिरां पद्मिनीं श्यामां न्यग्रोधपरिमण्डलाम् । सुवेशिकां सुवसनां दिव्यभूषणभूषिताम् । वेश्यां क्षेमङ्करीं गन्धं सदूर्वाक्षततण्डुलम् । सिद्धान्नं परमान्नञ्च दृष्ट्वा पुण्यं लभेद्ध्रुवम् । कार्त्तिक्यां पूर्णिमायाञ्च राधिकाप्रतिमां शुभाम् । संपूज्य दृष्ट्वा नत्वा च करोति जन्मखण्डनम् । हिङ्गुलायां तथाष्टम्यामिषे मासि सिते शुभे । श्रीदुर्गाप्रतिमां दृष्ट्वा करोति जन्मखण्डनम् । शिवरात्रौ च काश्याञ्च विश्वनाथस्य दर्शनम् । कृत्वोपवासं पूजाञ्च करोति जन्मखण्डनम् । जन्माष्टमीदिने भक्तो दृष्ट्वा मां विन्ध्यमाधवम् । प्रणम्य पूजां कृत्वा च करोति जन्मखण्डनम् । उपोष्य व्रजभूमौ च भाण्डीरे मालतीवने । संपूज्य राधां मां चैव करोति जन्मखण्डनम् । पौषे मासि शुक्लरात्रौ यत्र तत्र स्थले नरः । पद्मायाः प्रतिमां दृष्ट्वा करोति जन्मखण्डनम् । सप्तजन्म भवेत्तस्य पुत्रः पौत्रो धनेश्वरः । उपोष्यैकादशीं स्नात्वा प्रभाते द्वादशीदिने । दृष्ट्वा काश्यामन्नपूर्णां करोति जन्मखण्डनम् । दत्त्वा विष्णुपदे पिण्डं विष्णुं यश्च विलोकयेत् । पितॄणां स्वात्मनश्चैव करोति जन्मखण्डनम् । प्रयागे मुण्डनं कृत्वा यश्च पितॄन् प्रतर्पयेत् । उपोष्य नैमिषारण्ये करोति जन्मखण्डनम् । उपोष्य